STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02385

RABTSHIK

Sholem Aleichem

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום־עליכם ביבליאָטעק

פאַר גרויס און קליין

ראַבאַטשיק

שלום־עליכם פאָלקס־פאָנד אויסגאַבע

ניו יאָרק, 1918

Copyright, 1918, by Olga Rabinowitz (Sholom-Aleichem), New York

ראַבטשיק

(אַ אידישער הונד).

א.

ראַבטשיק איז געווען אַ הונד אַ ווייסער מיט פלעקען, נישט קיין גרויסער, אַ מיטעלמעסיגער, אַ שטילער, נישט קיין אָנחאַפער. ער האָט פיינט געהאַט, ווי אַנדערע, אָנפאַלען אויף יענעם פון הינטען, אָפּרייסען אַ פּאָלע אָדער אַ ביס טהון אין דער ליטקע. ער איז געווען צופריעדען אַבי יענער זאָל איהם ניט טשעפּען. אדרבה, איהם האָט דעקוטשעט יעדער, ווער עס האָט געהאַט גאָט אין הארצען. געבען ראַבטשיקען אַ זעץ מיט אַ שטעקען פון הינטען, אָדער דערלאַנגען איהם מיט'ן אַבצאַס אין זייט אַריין, אָדער וואַרפען איהם אַ שטיינדעל אין קאָפּ אַריין, אָדער אויסגיסען אויף איהם אַ פּאָמעניצע — דאָס איז געווען ביי יעדען אַ שפּיעלכעל, כמעט אַ מצוה.

און ראַבטשיק, אַז ער האָט בעקומען אַ קלאַפּ, האָט ער זיך ניט אַנידערגעשטעלט, ווי אַנדערע הינד, אויס'טענה'ען זיך, אויסהאַוקען זיך, בעווייזען די ציינער; ניין, ראַבטשיק פלעגט זיך ביי איטליכען קלאַפּ איינבויגען כמעט ביז דער ערד מיט אַ קוויטש: אַי — אַי! און אַנטלויפען מיט איין אַראָפּגעלאָזטען וויידעל, זיך בעהאַלטען אין אַ ווינקעלע, פערטיעפען זיך אין געדאַנקען און חאַפּען פליעגען.

ב.

וועך איז געווען ראַבטשיק? פון וואַנען האָט ער זיך גענומען? דאָס איז שווער צו וויסען. עס קאָן זיין, אַז ער איז פערבליבען אין הויף נאָך פונ'ם אַלטען פּריץ. מעגליך, אַז ער איז פערבלאָנזעט געוואָרען, פערלאָרען זיין בעל־הבית און צוגעשטאַנען צום נייעם בעל־הבית און פערבליבען אויף תמיד.

עס מאַכט זיך אַמאָל, איהר שפּאַציערט אויף דער גאַס, לויפט אייך נאָך אַ פּריבלאָודנע הינטעל פּיס־טרים. „וואָס איז דאָס פאַר אַ פּריטשעפּע?" — טראַכט איהר זיך און הויבט אויף די האַנד אויפ'ן הינטעל: „פּשאָל וואָן!" דאָס הינטעל בלייבט שטעהן, בויגט זיך אויס, ווי אַ מענש, בשעת מע וויל איהם געבען אַ פּאַטש, און לויפט אייך נאָך ווייטער. איהר בויגט זיך אָן צו דער ערד, איהר טהוט אַ מאַך מיט דער האַנד, כלומרשט וואַרפט איהר דעם אַ שטיינדעל. עס העלפט נישט. איהר בלייבט שטעהן און קוקט אויפ'ן הינטעל; דאָס הינטעל בלייבט שטעהן און קוקט אויף אייך; איהר קוקט זיך איינס דאָס אַנדערע אין די אויגען אריין אָהן ווערטער. איהר טהוט אַ שפּיי און לאָזט זיך געהן — דאָס הינטעל לויפט אייך נאָך. איהר נעהמט אַרויס פון די כלים, איהר חאַפּט אַ שטעקען און צעלאָזט זיך אויף דעם מיט כעס. פאַלט דאָס הינטעל אויף איין עצה: ציהט זיך אויס אויף דער ערד מיט די פיסלעך אַרויף, ציטערט און קוקט אייך גלייך אין די אויגען אריין, ווי איינער רעדט: „נאַ! ווילסט מיך שלאָגען? — שלאָג!"...

אָט פון דעם מין הינד איז געווען אונזער ראַבטשיק.

ג.

ראַבטשיק איז געווען אַ הונד ניט קיין נאַשער. אין שטוב האָט נעמענט ליגען נאָלד, האָט ער זיך ניט צוגעריהרט. ראַבטשיק האָט געוואוסט, אַז דאָס וואָס אונטער'ן טיש געהער צו איהם, און ווייטער איז ניט זיין עסק.

אין דער יוגענד, זאָגט מען, איז ער אַפילו יאָ געווען אַ שטיקעל חברה־מאַן. ער האָט איינמאָל געפּרובט אומגעהרען, אַפּנים, אוועק־שלעפּען פונ'ם זאַלץ־ברעטעל אַ פּיסעל פון אַ גאַנז. האָט דערזעהען ברײַנע די קעכין, אַ אידינע מיט שוואַרצע וואָנציס, און האָט גע־מאַכט אַ געשריי: אייזיק! אייזיק! איז געקומען צו לויפען איי־זיק, סאַמע אין דער מינוט, וואָס ראַבטשק האָט געוואָלט דורכ־לויפען מיט'ן גענזענעם פּיסעל; האָט איהם אייזיק צוגעקוועטשט מיט דער טהיר אַזוי, אַז האַלב ראַבטשיק איז געבליבען פון איין זייט טהיר, און די אַנדערע האַלב פון יענער זייט. און מע האָט זיך מיט איהם גוט אָפּגערעכענט: פון איין זייט האָט איהם געשלאָ־גען אייזיק איבער'ן קאָפּ מיט אַ שטעקען, און פון דער אַנדערער זייט — ברײַנע מיט אַ שייט־האָלץ און האָט נים אויפגעהערט צו שרייען בשעת מעשה: „אייזיק! אייזיק!“

פון דעמאָלט אָן איז איהם פערבליבען אַ זכר: אַז מען איז צו־געגאַנגען צו איהם און אַ זאָג געטהאָן גלייך אין פּנים אַריין „איי־זיק!“ — פלעגט ער אַנטלויפען וואו דער שוואַרצער פעפער וואַכסט.

ד.

מעהר פון אַלע איז איהם דערגאַנגען די יאָהרען פּאַראַסקע; די פּאַראַסקע, וואָס האָט אונז געוואַשען גרעט, געשמירט די שטוב און געמאָלקען די בהמה.

וואָס האָט זי געהאַט צו ראַבטשיקען — איז שווער צו פער־שטעהן; ער פלעגט איהר תמיד זיין גרוים אין די אויגען, און ווען זי פלעגט איהם דערזעהען, פלעגט זי ווערען אַנגעצונדען: „שאַב טובי חוואָראָבאַ, סאָבאַקאַ נעווירנאַ!“... און ווי אויף־צו־להכעיס, פלעגט ראַבטשיק ליעב האָבען דוקא פּלאָנטען זיך איהר פאַר די פיס.

ביי דער אַרבייט פלעגט זיך פּאַראַסקע אין איהם נוקם זיין, ווי מיר אין המנ'ען: האָט זי געוואַשען גרעט, פלעגט זי איהם אָפּגי־סען מיט אַ קאַלט שעפעל וואַסער; ראַבטשיק האָט פיינט געהאַט

אזא באָד, פלעגט ער זיך נאָכדעם דאַרפֿען לאַנג אָפּטרייסלען. האָט זי געשמירט די שטוב, פלעגט זי איהם פערפליאַסקען דאָס פּנים מיט ווייסען לעהם, ער זאָל זיך נאָכדעם בעלעקען אַ שעה כסדר. האָט זי געמאָלקען די בהמה, פלעגט זי איהם מכבד זיין מיט אַ שייט־האָלץ איבער די פיס. ראַבטשיק האָט זיך אויסגעלערנט שפּרינגען; אַז ס'איז געפלויגען אַ שייט האָלץ, פלעגט ער קונציג איבערשפּרינגען איבער דעם, ווי אַ מזיק.

איינמאָל האָט ער פון אַזאַ כיבוד געחאַפּט אַ מיאוסען פּסק; פֿאַראַסקע האָט איהם געוואָרפען אַ שייט־האָלץ און געטראָפען אין דעם פעדערשטען פוס, האָט ראַבטשיק זיך צעשריגען ניט מיט זיין קול, נאָר מיט אַ מאָדנעם קוויטש: אַי־אַי־אַי־אַי־אַי! מען איז זיך צענויפגעלאָפען פון'ם גאַנצען הויף. ראַבטשיק האָט דערזעהען מענשען, האָט ער זיך אָנגעהויבען פּעסטען, בעוויזען איטליכען דאָס איבערגעבראָכענע פיסעל, ווי איינער רעדט: „נאַט, זעהט, וואָס זי האָט מיר געטהאָן, פֿאַראַסקע!“... ראַבטשיק האָט געמיינט, אַז מע וועט זיך מסתמא אָננעמען זיין קריוודע, און פֿאַראַסקען וועט מען געוויס קעפּען פאַר אַזאַ מעשה.

צום סוף איז גאָר צווישען עולם געוואָרען אַ געלעכטער; בריי־נע מיט די וואָנצים איז אַרויסגעפלויגען פון קיך מיט אַ פּאָלאָניק און האָט זיך אַ שמיר געטהאָן איבער דער נאָז פון אונטען אַרויף מיט'ן נאַקעטען עלענבויגען: „איבערגעבראָכען דעם שלים־מזל אַ פוס? זעהר רעכט!“... אויך די קונדסים, די ווייסע־חברה'ניקעס, זענען זיך צענויפגעלאָפען און האָבען גענומען שרייען אויף ראַבטשי־קען און פייפען. איז אָנגעקומען פֿאַראַסקע און האָט איהם צורעכט געמאַכט דאָס מזל: זי האָט איהם אָפּגעגאָסען מיט אַ קריגעל זודיג וואַסער. האָט ראַבטשיק אויפגעהויבען אַ גוואַלד מיט אַ קוויטשע־ריי: אַי־אַי־אַי! אַי־אַי־אַי!... בשעת מעשה געשפּרונגען און גע־דרעהט זיך, געביסען זיך אַליין דעם ווידעל און ניט אויפגעהערט צו גוואַלדעווען מיט אַזעלכע קולות, אַז צווישען די ווייסע־חברה'־ניקעס איז דאָס געלעכטער געוואָרען נאָך גרעסער. מע האָט דער־

זעהען ראַבטשיקען טאַנצען אויף דריי פיס, האָט מען אויסגע'בטל'ט אַלע בייזע חלומות אויף זיין קאָפּ און געשענקט איהם אַ פּאָר גוטע שטעקענס. ראַבטשיק האָט זיך געלאָזט לויפען מיט אַ קוויטש, גע־קוליעט זיך און געקאַטשעט איבער דער ערד, און ווייסע־חברה'ני־קעס זענען איהם נאָכגעלאָפען מיט שטעקלעך און מיט שטיינד־לעך, געהוקעט, געפייפט און געטיוקעט און פערטיוקעט איהם ווייט־ווייט פון דער שטאָדט אַרויס, אַזש אויף יענער זייט מיהלען.

ה.

ראַבטשיק איז געלאָפען מיט דער דעה, אַז צוריק אין שטאָדט אַריין זאָל ער שוין נישט קומען קיינמאָל, ווייל ער וועט לעבען! און געלאָפען איז ער אין דער וועלט אַריין, וואו די אויגען וועלען טראָגען. געלאָפען — געלאָפען און געקומען צו לויפען אינ'ם ערש־טען דאָרף אַריין, האָט ער זיך בעגעגענט מיט די דאָרפישע הינד. די דאָרפישע הינד האָבען איהם אַרומגעשמעקט פון אַלע זייטען.

— ברוך הבא, אַ הונד! פון וואַנען קומט מען און וואָס איז דאָס ביי דיר אַ צאַצקע אויפ'ן רוקען? עפּיס ווי אויסגעסמאַ־לעט אַ שטיק פעל סאַמע אין מיטען?

— עך! פרעגט שוין נישט! — מאַכט צו זיי ראַבטשיק מיט אַ טרויעריגער מינע. — אַ סך צו דערצעהלען, נישטאָ וואָס צו הער־רען. איז ניט מעגליך ביי אייך איבערצונעכטיגען אַ נאַכט?

— אָך, מיט'ן גרעסטען כבוד! — זאָגען די דאָרפישע הינד. — דער „אין־דרויסען“ איז גענוג גרויס און דער „אונטער'ן־הימעל“ איז נאָך גרעסער.

— ווי אַזוי איז דאָ ביי אייך מיט דער אכילה? — פרעגט ראַבטשיק. — מיט וואָס שטילט איהר דעם הונגער, אַז דער מאָגען מאָהנט מזונות?

— עט! נישט צו פערזינדיגען! — מאַכען די דאָרפישע הינד.— פּאָמעניצעס איז פּאַרהאַן אומעדום, און צום פלייש האָט גאָט בע־שאַפען ביינער; אַ דאַנק, לאָזען זיי עסען פלייש, די בעלי־הבתים,

וועלען מיר האָבען ביינער. אבי, ווי זאָגט איהר, פערשטופּען די קישקע.

— נו, און די בעלי־בתים ווי אַזוי זענען עפּיס ביי אייך? — פרעגט ווייטער ראַבטשיק און טהוט אַ דרעה מיט'ן ווידעל, ווי איי־נער, וואָס וויל אויספרעגען, אויספאָרשען.

— די בעלי־בתים זענען בעלי־בתים, — מאַכען די דאָרפישע הינד און פערשלאָגען די רעד.

— נו, און פּאַראַסקע? — מאַכט ראַבטשיק.

— וואָסער פּאַראַסקע? — פרעגען די דאָרפישע הינד.

— אָט די פּאַראַסקע, — זאָגט ראַבטשיק — וואָס וואַשט גרעט, שמירט די שטוב און מעלקט די בהמה. איהר קענט ניט פּאַראַסקען?

די דאָרפישע הינד שטעהען, קוקען־אָן ראַבטשיקען ווי אַ חסר־דעה'ניק: „וואָס פּאַראַסקעט ער אונז?" זיי שמעקען איהם נאָך אַ מאָל אַרום פון אַלע זייטען און צעגעהען זיך איינציגווייז, איט־ליכער אויף זיין מיסט.

ו.

„אָט גליקליכע הינד!"— טראַכט זיך ראַבטשיק און ציהט זיך אויס אויף גאָט'ס ערד, אונטער גאָט'ס הימעל, און וויל כאַפּען אַ דרימעל; נאָר עס שלאָפט זיך ניט. ערשטענס, די אָפּגעבריהטע פעל; עס שמאַרצט איהם און עס בייסט איהם סכנות־נפשות! און די פליעגען דעקוטשען איהם זעהר שטאַרק, ס'איז פון זיי נישט אָפּצו־טרייבען זיך! צווייטענס, בורטשעט איהם אין בויך; ער וואָלט אַ בעלן געווען עפּיס קייען, איז נישטאָ וואָס; מע מוז צו־וואַרטען ביז אין דערפריה. און דריטענס, לאָזען איהם ניט שלאָפען די מחשבות פון דעם, וואָס ער האָט זיך אָנגעהערט צווישען די דאָר־פישע הינד; נישטאָ ביי זיי קיין אייזיקס, וואָס קוועטשען־צו מיט אַ טהיר און שלאָגען נאָכדעם מיט אַ שייט־האָלץ; ניטאָ ביי זיי קיין פּאַראַסקעס, וואָס גיסען־אָפּ מיט זודיג וואַסער; ניטאָ ביי זיי קיין ווייסע־חברה'ניקעס, וואָס וואַרפען שטעקענס, פייפען און

טיוקען און פערטיוקען. „גליקליכע הינד אויף דער וועלט! און איך האָב געמיינט, אז נאָר דאָרט איז א וועלט. א וואָרעם ליגט אין חריין און מיינט — ס'איז קיין זיסערס נישטאָ"...

ראבטשיק ווערד אנשלאָפען, און עס חלומ'ט זיך איהם א פאָ־מעניצע, א גרויסע, א פולע, מיט שטיקלעך ברויט, קישקעלעך, אָדע־רען פון פלייש, רעטשענע קאשע, אויסגעמישט מיט הירזש און מיט פאסאָלים, און ביינער, ביינער — א גאנצער אוצר! ביינער פון קנעכלעך, ביינער פון ריפּ, ביינער מיט מאַרך, און ביינדלעך פון פיש, און קעפּלעך פון הערינג גאנצע, נאָך ניט קיין אויסגעסמאָצקע־טע. ראבטשיק ווייסט ניט, פון וואס זאָל ער אָנהויבען פריהער.

— ברוכים היושבים! — מאכען צו איהם די דאָרפישע הינד און קוקען פון דערווייטען, ווי ער גרייט זיך צו דער סעודה.

— קומט עסען! — זאָגט ראבטשיק גלאט אזוי פון יוצא וועגען.

— עס געזונד! — זאָגען די דאָרפישע הינד גאנץ פריינדליך.

פּלוצים דערהערט ער א קול גלייך אין אויהער אריין: „אייזיק!"

ראבטשיק חאפּט זיך אויף — ס'איז גאָר א חלום!...

אין דער פריה האָט זיך ראבטשיק געלאָזט איבער די הויפען, געזוכט א פּאָמעניצע, א שטיקעל סעכער, א ביינדעל. נאָר וואו ער קומט — זענען פערנומען אלע ערטער.

— קאָן מען ביי אייך נישט איבערבייסען? — פרעגט ראבטשיק.

— דאָ? ניין! אפשר אינ'ם אנדערען הויף...

ראבטשיק לויפט פון איין הויף אינ'ם אנדערען. אומעדום דאס איינענע ליעדעל. איז ער זיך מיישב: וואס וועט ער וואַרטען אויף דרך־ארץ? אמעהר, וועט ער צוגעהן און וועט א חאַפּ טהון וואס עס וועט זיך לאָזען. נאָר ביי'ם ערשטען „חאַפּ" האָט ער געחאַפּט פון די דאָרפישע הינד א מיאוסען פּסק: פריהער האָט מען אויף איהם אָנגעהויבען קוקען בייז, הורשטען און בעווייזען צייהן, און נאָכדעם זענען עטליכע מיט א מאָל אָנגעפאלען אויף איהם, געריסען און גע־

ביסען, איהם געמאכט א תל פונ'ם וויידעל, ארויסגע'משלח'ט מיט כבוד ביז אויף יענער זייט ראגאטקע.

ז.

אראפגעלאזט דעם וויידעל, האט זיך ראבטשיק אוועקגעלאזט אינ'ם אנדערען דארף. געקומען צו לויפען אינ'ם אנדערען דארף — ווידער די אייגענע מעשה: תחילת גוטע רעד, א שענער גאסט, מהיכא־תיתי. און נאכדעם, אז עס קומט צו דער פאמעניצע, הויבט מען אן אויף איהם קוקען בייז, הורשטען, בעווייזען צייהן, רייסען און בייסען — און וואן אויף אלע פיער זייטען!

ראבטשיקען איז נמאס געווארען דאס נע־ונד זיין, דאס ארומ־וואנדערען פון איין ארט אינ'ם אנדערען, און ער האט זיך מיישב געווען אזוי: מענשען זענען שלעכט; הינד זענען אויך ניט בע־סער; ער וועט זיך בעסער אוועקלאזען אין וואלד ארייין צווישען חיות.

און ראבטשיק האט זיך אוועקגעלאזט אין וואלד ארייין.

ארומגעדרעהט זיך, איין הונד אליין אין וואלד, א טאג און צוויי און דריי, האט ער אנגעהויבען פיהלען, אז דער בויך ווערד איהם וואס ווייטער אלץ מעהר צענויפגעצויגען און די קישקעס איינגעשרומפען, ממש עס געהט איהם אוים דאס חיות פון הונגער און פון דארשט. האטש נעם און ציה זיך אוים אין מיטען וואלד און פגר אוועק! און, ווי אויף־צו־להכעיס, גלוסט זיך איהם נאך לעבען און לעבען.

און ראבטשיק נעמט דעם וויידעל אונטער זיך, ציהט אוים די פעדערשטע לאפעס, שטעלט ארוים די צונג און לעגט זיך אוועק אונטער א בוים און קלערט א הינטישע מחשבה: „וואו נעמט מען א שטיקעל ברויט? וואו קריגט מען א פיצעל פלייש? א ביינדעל האטש? וואסער א קאפ?" און פון גרויסע צרות ווערד ער א חקרן, א פילאזאף. ער הויבט אן חקירה'ן: „פאר וואס איז ער, הונד, מעהר געשטראפט פון אלע חיות ועופות און פון אלע בעשעפענישען

אויף דער וועלט? למאַי אַט פליהט אַ פויגעלע גלייך אין נעסט אַריין... אַט לויפט אַ יאַשטשערקע אַהיים אין איהר נאָרע אַריין... אַט פויזשעט אַ ווערעמעל, אַ זשוקעל, אַ מערעשקע, — אַלע האָבען זיך זייער היים, אַלע געפינען זיך זייער בעדערפעניש; נאָר איך, הונד, האַוו־האַוו־האַוו!"...

— ווער האַווקעט דאָס דאָ אין וואַלד? — רופט זיך אָן אַ וואָלף, לויפענדיג פאַרביי, אַרויסגעשטעלט די צונג פאַר הונגער.

ראַבטשיק האָט קיינמאָל ניט געזעהען קיין וואָלף. ער מיינט, אַז דאָס איז אַ הונד, שטעהט ער אויף פּאַוואָלי, נישט געחאַפּט, ציהט זיך אויס, געהט־צו צום וואָלף.

— ווער ביזט דו? — מאַכט צו איהם דער וואָלף מיט גדלות.— ווי אַזוי רופט מען דיך? פון וואַנען קומסט דו אָן? און וואָס טהוסט דו דאָ?

ראַבטשיק איז זיך ממש מחיה, וואָס ער האָט דערטאַפּט אַ גוטען ברודער; חאָטש פאַרהאַן פאַר ועמען די צרות אויסצוגיסען. און ער דערצעהלט איהם אויס זיין גאַנץ ביטער האַרץ.

— איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, — לאָזט אויס ראַבטשיק דאָס טרויעריגע צעטעל זיינס — איך וואָלט מיך מחיה געווען, ווען איך בעגעגען מיך דאָ מיט אַ לייב, מיט אַ בער, אָדער חאָטש מיט אַ וואָלף.

— וואָס־זשע וואָלט געווען? — מאַכט דער וואָלף מיט אַ פאַסקודנע שמייכעל.

— גאָר ניט, — זאָגט ראַבטשיק — ממה־נפשך, איז מיר בעשערט דער טוידט, לאָס איך בעסער פערצוקט ווערען פון אַ וואָלף, איידער פגר'ען פון הונגער צווישען אייגענע, צווישען הינד...

— נו! — מאַכט צו איהם דער וואָלף, בלאָזט זיך אָן און טהוט אַ קנאַק מיט די ציין. — זאָלסט דו וויסען, אַז איך בין וואָלף! און איך האָב חשק דיך צערייסען אויף עטליכע שטיקלעך און מאַכען פון דיר איין אָנבייסען, מחמת איך בין זעהר הונגעריג, איך האָב שוין אכט טאָג אין מיין מויל ניט געהאַט!

דערהערט אזעלכע דבורים, האָט זיך אונזער ראַבטשיק אַזוי דערשראָקען, אַז עס האָט אויף איהם אָנגעהויבען ציטערען די אָפּ־געקראָכענע פעל.

— אדוני קעניג! טייערער רב וועלוועל! — מאַכט צו איהם ראַבטשיק מיט אַ רחמנות־פּנים און מיט אַ ווייגענדיג קול. — לאָז דיר גאָט צושיקען בעסערע אַנבייסענס. וואָס וועסט דו פון מיר האָבען, משטיינס געזאָגט? פעל און ביינער? פאָלג מיך, לאָז מיך אָפּ, האָב רחמנות אויף מיין הינטיש לעבען!...

און דערביי האָט ראַבטשיק אַראָפּגעלאָזט דעם ווידעל, אויס־געבויגען דעם רוקען, געפּויזעט אויף'ן בויך און געמאַכט אַזעלכע מיאוסע תנועות, אַז דעם וואָלף איז ניט גוט געוואָרען אויף צו חלש'ען.

— נעם צענויף דעם פּאַסקודנעם ווידעל דיינעם — רופט זיך אָן צו איהם דער וואָלף — און אַנטלויף צו אַלדי שווארצע יאָהר, דו כלב שבכלבים, איך זאָל דיין טרפה'נעם פּרצוף ניט אָנקוקען!...

נישט טוידט נישט לעבעדיג האָט זיך ראַבטשיק געלאָזט לויפען, ניט געפיהלט די ערד אונטער זיך, מורא געהאַט זיך אַרומקו־קען אַפילו. ער האָט געמאַכט פּיס, אַוועק־אַוועק פון וואַלד, צוריק — אין שטאָדט אַריין!

ח.

געקומען צוריק אין שטאָדט אַריין, האָט ראַבטשיק אויסגע־פעהלט דעם הויף, וואו ער איז אויפגעוואַכסען, חאָטש דאָס האַרץ האָט איהם געצויגען דוקא אַהין, אין יענעם הויף, וואו מע האָט איהם גע'הרג'עט־געשלאָגען, אין יענעם הויף, וואו מע האָט איהם איבערגעבראָכען אַ פוס און אָפּגעבריהט דעם רוקען... האָט ער זיך געלאָזט לויפען אין מארק אריין, אהין צו די יאַטקעס, צווישען די קצב'ישע הינד, צווישען א י י ג ע נ ע הייסט דאָס.

— סקאַצעל קומט! פון וואַנען איז אַ הונד? — מאַכען צו איהם די קצב'ישע הינד מיט אַ געהניץ און גרייטען זיך שוין אויף נאַכטלעגער.

— טאַקי אַ היגער. — מאַכט ראַבטשיק. — איהר האָט מיך ניט דערקענט? איך בין דאָך ראַבטשיק!

— ראַבטשיק? ראַבטשיק?... אַ קענטליכער נאָמען! — מאַכען די קצב'ישע הינד און קאָנען זיך כלומר'שט ניט דערמאָנען ווער דאָס איז.

— וואָס איז דאָס ביי דיר פאַר אַ צייכען אויפ'ן רוקען? — פרעגט איהם צאוציק, אַ קליין הינטעל, און שפּרינגט איהם גלייך אין פּנים אַריין מיט גרוים עזות.

— מסתמא אַ סימן, מע זאָל איהם ניט פערבייטען, אָדער אַזוי פון שענקייט וועגען. וואָס פערשטעהט איהר ניט? — רופט זיך אָן מיט אַ ליצנות ראודעק, אַ רויטער הונד מיט אַ מאַכנאַטער פעל.

— סאַ משל! — ענטפערט איהם סירקאַ, אַ גרויהער הונד, איין אַלטער בחור מיט איין אויגעל און מיט איין אָפּגעשניטענעם אויהער. — אויף צייכענס פרעגט מ י ך; א י ך וועל אייך זאָגען, וואָס דאָס איז. דאָס איז אַ צייכען פון מלחמות מיט אַנדערע הינד, מיט גאַנצע טיטשקעס...

— אַלע רעדען! — רופט זיך אָן זשוק, אַ שוואַרצער הונד אָהן אַ ווײדעל. — אַמעהר, לאָזט ראַבטשיקען רעדען, וועט ער אַליין דערצעהלען.

און ראַבטשיק ציהט זיך אוים אויף דער ערד און הויבט אָן צו דערצעהלען די גאַנצע געשיכטע זיינע. לאָזט נישט דורך קיין ברעקעל. אַלע ליגען און הערען זיך צו, נאָר ראודעק, דער רויטער, וואָס האָט ליעב ליצנות, שלאָגט איהם איבער אַלע מינוט מיט אַ ווערטעל.

— ראודעק, דו ועסט ניט אנשטומט ווערען? — מאַכט זשוק דער שוואַרצער, וואָס אָהן דעם ווײדעל, און ציהט אוים אַ לאַנגען

געהניץ. — דערצעהל, דערצעהל, ראַבטשיק! מיר האָבען ליעב, אז מע דערצעהלט אונז מעשיות נאָכ'ן עסען...

און ראַבטשיק הערט ניט אויף צו דערצעהלען זיין טרויעריגע געשיכטע מיט איין אומעטיגער שטימע, נאָר קיינער הערט איהם נישט. צאוציק רעדט שטילערהייד מיט סירקאָ'ן, ראודעק זאָגט ווערטלעך, און זשוק חראָפּעט, ווי צעהן סאָלדאטען, חאַפּט זיך אויף אַלע מאָל און געהניצט און זאָגט:

— דערצעהל, דערצעהל, ראַבטשיק! מיר האָבען ליעב, אז מע דערצעהלט אונז מעשיות נאָכ'ן עסען...

ט.

גאַנץ פריה איז שוין ראַבטשיק געווען אויף די פיס. ער איז געשטאַנען פון דערווייטען, בעטראַכט די קצבים מיט די העקערס, ווי זיי האַקען פלייש. אַט הענגט אַ גאַנצער פריידיק (פאָדער־חלק) מיט'ן האַלז אראָפּ און דאָס בלוט רינט... דאָרט ליגט אַ זאָדעק (הינטער־חלק), אַ מנה יפה, פעט, מיט שמאַלץ בעוואַכסען... ראַב־טשיק קוקט און שלינגט די שליים. די העקערס האַקען דאָס פלייש אויף שטיקלעך, טהוען אַ וואָרף אַלע מאָל אַ שטיקעל הויט, אַ שטי־קעל חלק, אָדער אַ ביינדעל פאַר די הינד. און די הינד שפּרינגען־צו און חאַפּען־אונטער. ראַבטשיק בעטראַכט, ווי די הינד קליגען זיך, שפּרינגען־אונטער אַקוראַט דאָרט, וואו מע בעדאַרף, לאָזען נישט דורך קיין ביינדעל, און איטליכער הונד, בשעת ער בעקומט זיין חלק, טרעט ער אָפּ אויף אַ זייט, צעלעגט זיך מיט גרויסקייט און פראַוועט די סעודה, קוקט זיך אַרום אַלע ווייַלע אויף די איבע־ריגע הינד, ווי איינער רעדט:

— איהר זעהט אַ ביין? דאָס איז מיינער אַ ביין, און איך עס איהם...

די איבעריגע הינד מאַכען זיך ווי זיי זעהען ניט, און אינווענינג ביי זיך טראַכטען זיי זיך:

— וואַרגען זאָלסט דו זיך! אויסקרענקען זאָלסט דו דאָס! אַ גאַנץ פריהמאָרגען פרעסט ער און פרעסט, און מיר בעדאַרפען קוקען ווי ער עסט, עסען זאָלען איהם ווערעם!...

און נאָך איין הונד טראָגט אַ שטיק פעל און זוכט איין אָרט אויף צו איבערבייסען, אַז קיינער זאָל איהם ניט זעהען: ער האָט מורא פאַר אַ גוט אויג...

און נאָך אַ הונד שטעהט אַקעגען אַ בייזען קצב, וואָס שמיצט זיך און שרייט און שעלט זיך מיט די איבעריגע קצבים. דער הונד דרעהט מיט'ן וויידעל און רופט זיך אָן צו די איבעריגע הינד מיט אַ חניפה'לע:

— איהר זעהט אָט דעם קצב? איאָ, זיי ווייזען אויס, דאַכט זיך, נאָר אַ בייזער? לאָס איך האָבען אַזאַ יאָהר, וואָס פאַר אַ טהייערער מענטש זיי זענען! איין דימענט אין דער וועלט! אַ גילדענער כאַראַקטער! זיי האָבען באמת רחמנות אויף אַ הונד; זיי זענען אַ „הינטען-פריינד"... אָט באלד וועט איהר זעהען, ווי עס פליהט אַ ביין מיט אַ שטיק פלייש — האָפּ!

און ער טהוט אַ שפּרונג אין דער לופטען און אַ קלאַפּ מיט די צייהן, כדי יענע זאָלען מיינען, אַז ער האָט דאָ געחאַפּט אַ נראָבס...

— ביידע זאַכען: — רופט זיך אָן אַ הונד מן הצד — אי אַ חנופה'ניק אַ שקרן, אי אַ בעריהמער. דער רוח זאָל איהם נעמען!...

און נאָך אַ הונד שטעהט ביי'ם קלעצעל, וואָס מע האַקט דערויף פלייש, און בשעת דער העקער קעהרט זיך אָפּ אויף אַ ווײלע, שפּרינגט דער הונד אַרויף אויפ'ן קלעצעל און לעקט מיט דער צונג. ווערד אַ האַווקעריי צווישען עטליכע הינד: זיי מסר'ען איהם פאַר'ן העקער און חאַפּען די ערד, אַז דער הונד דער גנב האָט גענאַשט אַ שטיק פלייש, אַזאַ שטיק גאָלד זאָלען זיי האָבען! זיי זאָלען אַזוי זעהען פאַר זיך אַלדאָס גוטס, ווי זיי האָבען אַליין געזעהען מיט זייערע אויגען! אויב ניט, זאָלען זיי איינגעמען אַ מיתה משונה

אויפ'ן אָרט, זיי זאָלען זיך דערוואַרגען מיט'ן ערשטעןביינדעל, זיי זאָלען ניט פערמאָגען די הערנער מיט די קאַפּיטעס פון די גע־קוילעטע שאָף!...

— פּע, חלשות! סע שלאָגט צו דער גאַל! — רופט זיך אָן איין אַלטער הונד פון דער זייט. וואָס וואָלט איין א בעלן געווען עפּיס א לעק טהון. און ראַבטשיק בעטראַכט זיך: וואָס וועט זיין דער תכלית, וואָס ער וועט דאָ שטעהן און קוקען? אַלע הינד שפּרינגען און כאַפּען, וועט ער אויך טהון דאָס, וואָס אַלע הינד טהוען... און איידער ער קוקט זיך ארום, האָלט מען איהם שוין ביי'ם גאָרגעל און מע רייסט איהם, עטליכע הינד מיט א מאָל, און מע בייסט איהם סאַמע אין יענעם אָרט, וואו עס טהוט וועה...

ראַבטשיק לאָזט אַראָפּ דעם וויידעל, פערקלויבט זיך אין א ווינקעל, ציהט אויס די מאָרדע און הויבט אָן וואָיען.

— וואָס וויינסט דו? — מאַכט צו איהם זשוק און בעלעקט זיך נאָכ'ן אָנבייסען.

— ווי אַזוי זאָל איך ניט וויינען? — זאָגט ראַבטשיק. — איך בין דער אומגליקליכסטער פון אַלע הינד אויף דער וועלט! איך האָב געמיינט, אַז דאָ, צווישען אייגענע, וועל איך כאָטש עפּיס כאַפּען. גלויב מיר, איך וואָלט נישט געקראָכען; נאָר איך בין טוידט־הונגעריג, עס געהט מיר אוים דאָס חיות!

— איך גלויב דיר. — מאַכט צו איהם זשוק מיט א זיפץ. — איך פערשטעה וואָס הייסט הונגער. איך געה אריין אין דיין טרויעריגער לאַגע. נאָר איך קאָן דיר גאָר נישט העלפען. דאָ איז שוין אַזוי איינגעפיהרט, אַז יעדער קצב האָט זיך זיין הונד, און יעדער הונד האָט זיך זיין קצב...

— איז טאַקי רעכט אַזוי? — זאָגט ראַבטשיק. — וואו איז יושר? וואו איז היגטליכקייט? סטייטש, א הונד זאָל צווישען הינד פערפאַלען ווערען?! א הונגעריגער צווישען זאַטע זאָל אויס־געהן פון הונגער?!

— איך קאָן דיר העלפען נאָר מיט א זיפץ. — זאָגט זשוק, געהניצט גאַנץ געשמאַק און האַפט א דרימעל נאָכ'ן אָנבייסען.

— אז ס'איז יאָ אַזוי, — מאַכט ראַבטשיק און נעמט זיך אָן מיט הארץ — וועל איך געהן גלייך צו די קצבים; אפשר וועל איך מיר אויך אויסהאַווקען א קצב...

— געזונדערהייד! — זאָגט זשוק. — אבי דו זאָלסט ניט געהן צו מיין קצב, וואָרום אז דו וועסט געהן צו מיין קצב, וועל איך דיך מאַכען אָהן א ווײדעל, אַזוי ווי איך, דו זעהסט, צי ניין?

י.

און ראַבטשיק איז אַוועק גלייך צו די קצבים, דורכגעלאָזט, אויסגעפעהלט אַלע הינד און האָט זיך אָנגעהויבען צו־שמייכלען צו די העקערס, שפּרינגען אין פּנים אריין און דרעהען מיט'ן ווײ־דעל. נאָר צום שלים־מזל שלעפּט זיך. איינער א העקער, א געזונ־דער יונג מיט ברייטע פּלייצעס, האָט אויף קאָטאָוועס, אַפּנים, איהם א וואָרף געטהאָן א האַק — א גליק, וואָס ראַבטשיק קאָן שפּרינגען, אַניט, וואָלט ער צעהאַקט געוואָרען אויף צווייען.

— דו טאַנצסט דאָך גאָר נישקשה'דיג! — מאַכט צו איהם ראָודעק מיט א ליצנות. — א סך שענער פון אונזער צאוציקען. צאוציק! קום אהער, וועסט דו זעהען, ווי מע טאַנצט!...

צאוציק קומט צו לויפען און שפּרינגט ראַבטשיקען גלייך אין פּנים אריין. ראַבטשיק קאָן דאָס שוין מעהר ניט איבערטראָגען. ער האַפּט אָן צאוציקען מיט די צייהן, לעגט איהם אנידער און בייסט איהם אין בייכעל אריין. ער לאָזט אוים צו איהם זיין גאַנץ ביטער הארץ, און האַפּט די פּיס אויף די פּלייצעס און מאַכט א ויברח. ער פערקלויבט זיך איינער אַליין אין פעלד, ציהט זיך אוים אין מיטען טראַקט, בעהאַלט פאַר דאָסאַדע און פאַר בזיון די מאָרדע צווישען די לאַפּעס און וויל נישט אָנקוקען די ליכטיגע שיין. עס אַהרט איהם אפילו ניט, וואָס די פליעגען האָבען איהם

בעפּאַלען און בייסען איהם; לאָזען זיי בייסען, לאָזען זיי רייסען, סאַי ווי סאַי אין דער ערד מיט'ן קאָפּ!...

— עק וועלט! — טראַכט זיך ראַבטשיק. — א הונד זאָל נישט קאָנען צווישען הינד, צווישען א י י ג ע נ ע, איבערלעבען א טאָג אפילו, — מעג זיך שוין איבערקעהרען די גאַנצע וועלט! . . .

. . . .

שלום־עליכם ביבליאָטעק
פאַר גרויס און קליין
שלום־עליכם פאָלקס־פאָנד אויסגאַבע

א ביליגע אויסגאבע פון שלום־עליכם׳ס מעשיות און מאנאלאגען פאר גרויסע און פאר קליינע, אויף צו לייענען אין אלע אידישע הייזער, וואו מע רעדט און מע פערשטעהט אידיש, אויף פאר־צולייענען פאר איין עולם אין עפענטליכע פלעצער און אויף געבען צו לייענען אידישע קינדער, וועלכע לערנען און פער־שטעהען אידיש.

ביז אַהער ערשיענען:

סענט

1. נחת פון קינדער און בערעל־אייזיק. — — — — — — — — — 10
2. ווען איך בין רויטשילד און אויסגעטרייסעלט. — — — — — 10
3. מתושלח. — — — — — — — — — — — — — — — — 10
4. שוין איין מאל א סוכה! — — — — — — — — — — — — 10
5. די פאָהן. — — — — — — — — — — — — — — — — 10
6. דאָס מעסערעל. — — — — — — — — — — — — — — 10
7. חנוכה־געלד — — — — — — — — — — — — — — — 10
8. פערבענגט אהיים. — — — — — — — — — — — — — 10
9. ראבטשיק. — — — — — — — — — — — — — — — — 10
10. ביי׳ם קעניג אחשורוש. — — — — — — — — — — — — 10

אין גיכען וועלען ערשיינען:

11. א פערשטערטער פסח. — — — — — — — — — — — — 10
12. די גאָלדשפינערס. — — — — — — — — — — — — — 10
13. דער זייגער. — — — — — — — — — — — — — — — 10
14. ל״ג בעומר. — — — — — — — — — — — — — — — 10
15. דאָס דריידעל. — — — — — — — — — — — — — — 10

הויפטפערקויף אין בוכהאנדלונג פון מ. גורעוויטש:

M. Gurewitch, 202 East Broadway, New York.

מ. גורעוויטש פערלאג.

ל. עלבע: די אידישע שפראך. א לעהר בוך פאר אנפאנגער.
ספעציעל צוגעפאסט פאר אמעריקאנער קינדער — 45ס.

דוד פינסקי: נייע ערצעהלונגען — — — — — — 20 "
געבונדען 40 "

דוד פינסקי: דער אייביגער איד (איין אקטער) — — — 20 "
געבונדען 40 "

דוד פינסקי: דער שטומער משיח — — — — — — — 30 "
געבונדען 50 "

יוסף יפה: לידער, מיט א פארערדע פון דוד פינסקי — 35 "
געבונדען 60 "

ל. עלבע (לייבע דער רויטער): בארני דער מלמד.
הומאריסטישע זאמלונג — — — — — — 30 "
געבונדען 60 "

ב. קאוונער (י. אדלער): הומאריסטישע ערצעהלונגען — 50 "
געבונדען 80 "

הויפט פערקויף פון פאלגענדע ביכער:

פרייהייטס לידער — — — — — — — — — — — 35 "
געבונדען 60 "

ב. לאפין: אומעטיגע וועגן (לידער) — — — — — — 25 "
וועלט־איין וועלט־אויס (ליטערארישער זאמעלבוך) — — — 80 "
געבונדען 1,00

צו בעקומען אין אלע גרעסערע בוך סטארס אדער ביים פערלעגער:

M. GUREWITCH

202 East Broadway New York, N. Y.